

מעילה במיתתם?

אלא, לעולם, דברי רבי יוחנן הם בקדשי מזבח, ועליהם אמר שכאשר מתו יצאו מידי מעילה, ומוכח שכל עוד שלא מתו, נמי מדאורייתא אית בהו מעילה (546). וקשה, הרי מוכח שלא כדברי רבי ינאי?

ומתצינן: **אלא, ודאי, גם רבי ינאי מודה שמועלין מן התורה בקדשי מזבח. ונדרש ממה שנאמר "כל" (547) חלב לה"** (548),

והכי קא אמרי רבי רבי ינאי, וכן פירשו בישיבת רבי ינאי את דבריו: מהאי קרא, ממקרא זה: "קדשי ה'", קדשי בודק הבית שמעינן, ואילו קדשי מזבח לא שמעינן מינה,

לא נשמע מ"מקרא זה", דין מעילה בקדשי מזבח, מפני שאינם לגמרי "קדשי ה'", מאחר שיש בהם חלק לכהנים וחלק לבעלים.

ואילו ממקרא אחר "כל חלב לה" דרשינן לדין מעילה בקדשי מזבח.

מתניתין:

טו-ב

המשנה ממשיכה לבאר דין צירוף מעילה. במשנה הקודמת למדנו רק צירוף הבשר בשני קרבנות, ובאה המשנה לחדש, שגם שאר חלקי הקרבן מצטרפין, ואפילו המנחות והנסכים (549).

546. גירסת השיטה מקובצת, ועיין גירסת הב"ח, והם הם הדברים.

547. כן כתבו התוס'.

ובפירוש מיוחס לרש"י, דורשה ממה שנאמר [ויקרא כב] "ואיש כי יאכל קודש בשגגה", שבא לרבות כל הקדשים, ואפילו קדשי מזבח. ועיין רש"י ובהידושי בן אריה.

ובפירוש א ובפירוש קדמון הביאו מקרא אחר [ויקרא ה]: "ואת אשר חטא מן הקודש ישלם", ומשמע קדשים סתם בין קדשי מזבח בין קדשי בודק הבית.

548. כן כתבו התוס' שנדרש מ"כל חלב לה". ובתוס' יש כמה גירסאות, ועיין בקרן אורה שמתקשה בהסברת הדרשה.

וכפי הנראה מהשיטה מקובצת [הקרן אורה אינו מביא את השיטה מקובצת] הביאור הוא כך:

בתורה נאמר "מקדשי ה'". וסברה הגמרא שבא למעט קדשי מזבח, הואיל ואינם כליל לה'.

כלומר, הוא מיעוט כללי, מפני שלא מסתבר לחלק בקרבן עצמו, בין חלקיו שהם לשמים לחלקיו שהם לכהנים ולבעלים.

והשתא, במסקנא, מוכיחה הגמרא, שמוכרחים לחלק בין חלקי הבהמה המיועדים לה' לבין חלקיו שהם לבעלים, שהרי כך אמרה התורה. "כל חלב לה'", לרבות אימורי קדשים קלים.

אם כן, גם בקדשי קדשים, נחלק בין חלקיו השונים.

ומה שהתורה אמרה מ"קדשי ה'", בא לחלק בין חלקיו, ולמעט הבשר אחרי זריקת דמים משעה שיש בהן היתר לכהנים, ולרבות את הבשר לפני זריקת דמים, כל זמן היותם "קדשי ה'".

נמצא ד"קדשי ה'", בא להדגיש את אופן המעילה, ולא בא כמיעוט כללי לכל קדשי המזבח.

549. תוס' זבחים קט א.

המשה דברים בקרבן עולה⁽⁵⁵⁰⁾, מצטרפין זה עם זה, להתחייב משום המעלה בחוץ⁽⁵⁵¹⁾,

וכן לענין להתחייב על אכילת⁽⁵⁵²⁾ פיגול נותר וטמא, וכן להתחייב על מעילה⁽⁵⁵³⁾.

550. המשנה נקטה עולה, משום שרק בעולה מועלין בבשרה אחר זריקת דמה, ולא בשאר קדשי קדשים.

551. רש"י [כריתות טז ב] וכן כתבו המיוחס לרש"י ורבינו גרשום, וכן משמע בתוס' בהמשך הסוגיא.

אבל הרמב"ם בפירושו המשנה אינו מפרש לענין המעלה בחוץ, אלא מפרש, הצירוף של משנתנו לענין מעילה ולענין פיגול נותר וטמא. וכתבו התוס' [זבחים קט, מובא בתוס' יום טוב ומצויין בשיטה מקובצת]: ודאי שמשנתנו אינה מדברת לענין צירוף של המעלה בחוץ. וכתבו כמה טעמים לדבר. האחד, הלא בכרייתא המובאת בגמרא, לא נאמר אלא בשר ואימורין מצטרפין לגבי המעלה בחוץ, משמע שאר הדברים הסלת יין ושמן, אינם מצטרפין. ומוסיפים: אף על גב, שבלי ספק חייבים על הסלת יין ושמן משום מעלה בחוץ, שהרי הם ראויים לבוא בפנים, היינו דוקא אם העלם בפני עצמו. ומכל מקום, אינם מצטרפין. [התוס' אינם מבארים מדוע. והקרבן אורה מבאר: מפני שכל חצי כזית מהם אינו ראוי להקטיר בפנים, לאו הקטרה הוא]. ועוד, שהרי בסיפא של המשנה נאמר גם לחמי תודה, ועליהם ודאי שלא חייבים אם העלם בחוץ. [מפני שאינם ראויים להקטרה בפנים]. ועוד, איך מצטרפים חלב ויין, הלא אין שיעורם שוה, שחלב שיעורו ככזית, ויין שיעורו שלשת לוגין לגבי המעלה בחוץ.

על כן, כתבו התוס' שם, שמשנה אינה מדברת לענין צירוף לגבי המעלה בחוץ.

אבל, בכל זאת, כאן משמע שהמשנה מדברת לענין המעלה בחוץ. שהרי אמרה: תנינא להא דתנו רבנן, העולה וכולהו. כלומר, שמשנתנו היא סיוע להכרייתא שאמרה שהעולה עם

אמוריה מצטרפין לגבי המעלה בחוץ, משמע, שגם משנתנו עוסקת בענין המעלה בחוץ. שם במסכת זבחים מובאת הסוגיא בנוסח אחר. אבל לפי סוגיתנו, ודאי שמוכח כן. ועיין בהגהות מצפה שמואל על התוספתא שכתב שהן סוגיות הפוכות.

552. כתבו התוס' [שם]: כלומר, כשפיגל בקרבן, והקרבן עם מנחתו ונסכיו נפסל ונתפגל, אם אכל חצי כזית מזה וחצי כזית מזה, חייב משום פיגול. ועיין לקמן [הערה 564].

ואין לפרש המשנה, כגון שחשב בשעת שחיטה לאכול חצי כזית לאחר זמנו ולהקטיר חצי כזית לאחר זמנו, מפני שאין מחשבת אכילה מצטרף עם מחשבת הקטרה, כמו ששינונו בסוף פרק שני דזבחים וסוף פרק שני דמנחות. ומוסיף התוס' יום טוב: כלומר, אי אפשר לפרש כן את הסיפא של המשנה, מפני שהבשר והלחם נאכלין, ואילו החלב והסולת והיין נקטרים. אבל הרישא בעולה שהכל נקטר, שפיר אפשר לפרש במחשבת פיגול, מפני שהכל עולה כליל ונקטר על גבי המזבח. [ומבואר בהמשך הגמרא].

ועוד כתבו התוס', שמה שמצטרפין חלב ויין, אף על גב ששיעור חלב הוא ככזית ושיעור יין הוא ברביעית, הוא, מפני, ששיעור רביעית במשקה הוא דוקא כשותה אותו, אבל בדרך אכילה, כגון: השורה פתו ביין, שיעור המשקה הוא ככזית.

ובענין זה עיין במגן אברהם [סימן ר"י ס"ק א] ובמנחת חינוך [מצוה קמח] וברש"ש וקרן אורה ושפת אמת.

553. המיוחס לרש"י ורבינו גרשום ורבינו עובדיה מפרשים, בין לענין המעלה בחוץ ובין

ואלו הן: **הבשר, והחלב** [אימורין], **והסולת** של המנחה הבאה עמה, **והיין** נסכי היין, **והשמן** של המנחה. אם הקטיר בחוץ חצי כזית ממין אחד וחצי כזית ממין אחר, חייב. וכן אם אכל חצי כזית פיגול נותר וטמא ממין אחד עם חצי כזית פיגול נותר וטמא ממין אחר, מצטרפין להתחייב עליהן כרת. וכן אם מעל בחצי פרוטה מאחד מחמשת הדברים וחצי פרוטה משאר הדברים, חייב משום מעילה (554).

להתחייב עליהן משום פגול נותר וטמא. ואלו הן: **הבשר, והחלב, והסולת** מנחה הבאה עמו [מנחת נסכים (555)], **והיין, והשמן** של מנחת נסכים, **והלחם, ארבעים** לחמי תודה הבאים עמו.

אבל מעילה אין בתודה, מפני שהוא קדשים קלים.

גמרא:

מתני ליה רב הונא לרבה בריה (556), שנה רב

וששה דברים מצטרפין בקרבן תודה,

[כמבואר בהערה 551 בשם המצפה שמואל], והרמב"ם דחה סוגיתנו מפני הסוגיא שם בזבחים.

554. כתבו התוס' [שם], המשנה באה לחדש כמה חידושים.

האחד, כמבואר, שאף כמה מינים מצטרפין. [וכן חייבים על חצי כזית פיגול וחצי כזית נותר, כמבואר במשנה הבאה]. ועוד, למעט דם שאין חייבים עליו משום פיגול נותר וטמא. [עיי' רש"י בסוגיתנו ברש"י ד"ה א"ל]. ומוסיף התוס' **יום טוב**: אף על פי שהיא משנה מפורשת בפרק ד' דזבחים וסוף פרק ח' דחולין, מכל מקום, כן היא דרך המשנה. ועוד, הא גופא אשמעינן, שחייבים על אכילת פיגול [נותר וטמא] על כל החמשה דברים שבעולה, וששה דברים שבתודה.

555. המיוחס לרש"י. כמו שאמרה הגמרא [מנחות צ ב], שמלבד לחמי התודה, מובאת עמו מנחה [מנחת נסכים], כמו בשאר הקרבנות.

556. גירסת השיטה מקובצת.

לענין פגול נותר וטמא ובין לענין מעילה. ואילו התוס' במסקנתם והרמב"ם בפירוש המשנה [מובא בהערה 551] מפרשים לענין פגול נותר וטמא ולענין מעילה [בעולה ולא בתודה]. ומשמע מדברי התוס' **יום טוב** שהרמב"ם בספרו יד החזקה מפרש את המשנה בפירוש אחר לגמרי.

וזה לשונו [פרק יא מהלכות מעשה הקרבנות הלכה א"ב]: כל האוכל כזית מבשר העולה, בין לפני זריקת דמה בין לאחר זריקת דמה, לוקה, שנאמר: לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגן תירושך ויצהרך וגומר וכל נדריך אשר תדור. מפי השמועה למדו, שזו אזהרה לאוכל בשר העולה. וחלבה ובשרה וסלתה ושמנה ויין של נסכיה מצטרפין לכזית. וכתב שם הכסף משנה, שמקורו ממשנתנו.

וכתב הברכת הזבח [בזבחים שם], שהרמב"ם מפרש משנתנו, לא לענין מעילה ולא לענין מעלה בחוץ ולא לענין פגול נותר וטמא, אלא להתחייב עליו בלאו של "לא תוכל לאכול".

וגם על דרך זו יוקשה ממשמעות הגמרא לקמן בגמרא שהמשנה מדברת לגבי המעלה בחוץ. ונצטרך לתרץ, שהם סוגיות הפוכות

הונא לבנו, רבה: **המשה דברים שבעולם** [עם מם סופית] **מצטרפין זה עם זה**.

אמר ליה רבה לרב הונא: בעולם קא אמרת⁽⁵⁵⁷⁾? וכי אין בעולם אלא חמש דברים?!

והא קתני, הרי שנינו בסיפא: בתודה, ששה דברים שבתודה: הבשר והחלב והסולת והיין והשמן ולחמי תודה, הרי שיש "בעולם" יותר מחמשה דברים?

אמר ליה, חזור בך! ותני ושנה: בעולה.

הגמרא מבארת שמשנתנו האומרת שהבשר מצטרף לאימורין, היא סיוע למה שאמרה הברייתא⁽⁵⁵⁸⁾.

תנינא, משנתנו שנתה להא דתנו רבנן, לברייתא זו:

עולה ואימורים [ואימוריה⁽⁵⁵⁹⁾] מצטרפין לבזית⁽⁵⁶⁰⁾, בשר פחות משיעור מצטרף

לאימורין להשלים שיעור כזית, להעלותן בחוץ, להתחייב עליהם אם העלה אותם בחוץ, ולחייב עליהן משום פיגול ונותר וטמא.

הגמרא סברה, שמדובר באוכל פיגול נותר וטמא שיעור כזית, חציו מהבשר וחציו מהאימורין,

על כן מדייקת הגמרא: **קתני שנינו: עולה ואימוריה, משמע בעולה, אין אכן, מצטרפים, ואילו בשלמים, לא מצטרפים,**

וקשה: **בשלמא, להעלותן בחוץ, מובן החילוק בין עולה לשלמים, כי עולה דכליל הוא, בשרה נקטר על אש המזבח כשם שהאימורין נקטרים, והכל נחשב כמו אימורין⁽⁵⁶¹⁾, הלכך מצטרפין,**

ואילו שלמים, שבשרו אינו נקטר, ואם העלה את בשרו בחוץ, פטור, מפני שאינו מתקבל בפנים [כמבואר⁽⁵⁶²⁾], שאין חייבים על המעלה בחוץ אלא על דבר הראוי להתקבל

559. גירסת הגמרא שם.

560. שיעור הקטרה הוא כזית, כמבואר במסכת מנחות [זו ב.]. פירוש המיוחס לרש"י [המצוין ציין זבחים כח ב, ואינו מדויק]. ועיין סוגית הגמרא מנחות [כו ב] ובתוס' שם. ובתוס' מנחות [נח ב] ובתוס' שם ד"ה אביי. ורש"י כריתות [יד א] וברש"ש שם.

561. תוס'.

562. זבחים [קיא ב].

557. המלאכת שלמה מעדיף לפרש שרב הונא אמר בעולה, אלא שרבה לא הבין.

558. הסוגיא מופיעה במסכת זבחים [שם] בשנינויים, ותפורש כאן על פי רש"י שם.

שם אמרה המשנה "המעלה כזית מן העולה ומן האימורין [גירסת השיטה מקובצת: ומאימוריה] בחוץ, חייב". ומדייקת שם הגמרא, שרק בשר עולה מצטרף לאימורין, משום שהבשר נקטר כשם שהאימורין נקטרים, אבל שלמים, שבשרו אינו בר הקטרה ואינו ראוי לבוא בפנים, אינו מצטרף לאימורין. ומשנה ההיא היא סיוע לאותה ברייתא המובאת בסוגיתנו.

בפנים], וכיון שכך, לא מצטרפין, ואם אין שיעור שלם באימורין בלבד, אינו חייב.

אלא, קשה, לגבי לחייב עליהן משום פיגול ונותר וטמא, אמאי לא מחייב, ולמה לא יצטרף חצי כזית בשר פגול נותר וטמא עם חצי כזית אימורין של פגול נותר וטמא להתחייב האוכלו, הרי פיגול נותר וטמא שייך בין בבשר ובין באימורין [כמבואר בזבחים מג א], ופיגול נותר וטמא שייך בכל הקרבנות, ולא דוקא בעולה,

והתנן, והרי שנינו [במשנה הבאה]: כל (563) הפיגולים מצטרפין זה עם זה, וכל הנותרות מצטרפות זו עם זו, ואפילו אימורין עם בשר,

ולמה שנתה הברייתא דין צירוף בשר ואימורי פיגול נותר וטמא, לגבי עולה בלבד (564)?

ומתרצינן: אלא, אימא, כך תתבאר הברייתא: עולה ואימוריה מצטרפין זה עם זה לכזית ליזרק עליהן את הדם, כגון: אם נאבד הבשר והאימורין קודם זריקת הדם, ונשתייר מהם חצי כזית בשר וחצי כזית אימורין,

וכיון דמצטרפין ליזרק את הדם חייב וכו'. ועתה, בעולה, מצטרף הבשר עם האימורין לכזית, הואיל וכולה כליל והכל נקטר, הלכך יש כאן "אכילת מזבח", וזריקת הדם הויה זריקה. וכיון שהיא זריקה כשרה, והקרבת כשר, לפיכך, אם נתפגל או ניתותר, ואכל כזית ממנה, או שאכל כזית ממנה בטומאת הגוף, חייב.

מה שאין כן בשלמים, לא מצטרפין חצי כזית בשר וחצי כזית אימורין, הילכך, לא נשאר לא שיעור בשר [אכילת אדם] ולא שיעור אימורין [אכילת מזבח], ואין "שירור" כדי לזרוק עליו את הדם, וכמו שיבואר,

563. וכתבו שם התוס', שהגמרא דייקא לשון המשנה "כל הפיגולים", שבא לרבות צירוף בשר ואימורין בכל הקרבנות, ולא דוקא עולה.

564. על הסתירה בין פיגול לפיגול, כלומר, שמהברייתא משמע שבשלמים לא מצטרף הבשר עם האימורים, ואילו במשנה משמע שכל הפיגולים מצטרפין, תירצה שם הגמרא: "כאן בפיגול כאן במחשבת פיגול". פירוש: המשנה שאמרה שמצטרפין, מדברת באוכל חצי שיעור בשר שלמים עם חצי שיעור אימורי שלמים, מקרבן שנתפגל. לפיכך, מצטרפין,

ואילו הברייתא מדברת, בחישוב מחשבת פיגול, כלומר, בשלמים, אם חישוב בשעת שחיטה או בשעת זריקה, על מנת לאכול חצי

כזית בשר וחצי כזית אימורין, לא פיגול. והטעם: משום שלא חישוב על אכילת כזית מהבשר, והאימורין אינם מצטרפין למחשבת אכילה, מפני ש"אין מחשבת אכילה באימורין", שאינם נאכלים, אלא נקטרים.

או, אם חישוב בשעת שחיטה או בשעת זריקה, על מנת להקטיר חצי כזית בשר וחצי כזית אימורין, לא פיגול. מאותו הטעם, מפני ש"אין מחשבת הקטרה בבשר" שהוא מהנאכלים. וחילוק זה נאמר בשלמים ובכל הקרבנות. אבל בעולה, אם חשב להקטיר חצי כזית אימורין וחצי כזית בשר, פיגול, כיון שגם הבשר הוא מהנקטרים.

וכתבו שם התוס', שלפי התירוץ שהגמרא שם מתרצת בהמשך, והוא התירוץ הכתוב

אבל אם נשתייר כחצי זית בשר וכחצי זית חלב, אינו זורק את הדם.

ובעולה, אפילו נשתייר כחצי זית בשר וכחצי זית חלב, זורק את הדם, מפני שכולה כליל.

וממשיכה הברייתא:

ובמנחה, אפילו כולה קיימת, לא יזרוק את הדם.

ותמהינן: מנחה?! מאי עבידתיה, כלומר, מה זריקת דם שייך במנחה?

ומתרצינן: אמר רב פפא: הברייתא מדברת במנחה נסכים הבאה עם הזבח, ואבד בשר הזבח והמנחה קיימת, ועל כך אומרת הברייתא: לא יזרוק את הדם בשביל המנחה שנשתיירה, ואיננה כנשתייר כזית בשר או כזית אימורים, כיון שאין המנחה מגוף הזבח.

מתניתין:

המשנה ממשיכה בידי צירוף איסורים זה עם זה.

התרומה, תרומה גדולה הניתנת לכהן שתיים ממאה, ותרומת מעשר⁽⁵⁶⁶⁾, שהלוי נותן לכהן אחד מעשרה מהמעשר שהוא קיבל, ותרומת מעשר⁽⁵⁶⁷⁾ של דמאי⁽⁵⁶⁸⁾ [פירות

הלכך, אפילו אם זרק, לא נחשב הזריקה, ואין חייבין עליו משום אכילת פיגול נותר וטמא. כמו שקיימא לן [מנחות כה ב]: כל הניתר לטהורים חייבים עליו משום טמא, וכן לענין פיגול ונותר. כלומר, רק על קרבן שנעשה בו זריקה, חייבים עליו משום פגול נותר וטמא.

נמצא, שבעולה הצטרפות הבשר לאימורין, גורמת לזריקה כשרה, וממילא לחיוב על אכילת פגול נותר וטמא. ואילו בשלמים, לא מצטרפים והזריקה אינה כשרה, ועל כן, אין חיוב על אכילת פגול נותר וטמא.

וממשיכה הגמרא: ומאן קתני לה, כדברי מי נשנתה הברייתא?

רבי יהושע היא, הסובר [זבחים קד א], שאין זורקין את הדם, אלא אם נשאר או כזית בשר לאכילת אדם, או כזית אימורין להקטרה לאכילת מזבח, לפיכך, בשלמים אינו זורק את הדם,

[אבל רבי אליעזר הסובר שזורקין את הדם, והקרוב כשר, אף אם לא נשאר כזית בשר, יסבור, שגם בשלמים, על אף שלא מצטרף הבשר לאימורין, חייב על פגול נותר וטמא, כי הזריקה כשרה בכל אופן].

דתניא, כמו ששנינו: רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר וכזית [או כזית⁽⁵⁶⁵⁾] חלב, זורק את הדם.

567. בתרומה גדולה לא שייך דמאי, מפני שחכמים לא חייבו להפריש תרומה גדולה מפירות הנקנין מעם הארץ, לפי שעמי הארץ הקפידו לתרום תרומה גדולה. כמבואר במסכת סוטה [מח א].

568. התוס' יום טוב במסכת ערלה [פרק ב

בסוגיתנו, שוב לא צריך לחלק בין פיגול למחשבת פיגול.

565. כן הגירסא בכמה מקומות בש"ס.

566. תרומת מעשר נקראת תרומה, כמו שאמרה התורה [במדבר יז] "והרימותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר".

של חולין, ויש בכולן כדי לחמץ את העיסה, למרות שאין באחד מהם בלבד כדי לחמץ, מצטרפים כולם לאסור את העיסה, כדין תרומה האוסר את החולין [אף אם יש בחולין יותר ממאה נגד התרומה] כשהתרומה מחמצת את החולין⁽⁵⁷¹⁾.

וכן מצטרפים לשיעור כזית⁽⁵⁷²⁾ לחייב עליהן את החומש, כדין האוכל תרומה בשגגה, שמשלם קרן וחומש.

המשנה ממשיכה בדין צירוף.

כל הפיגולים, מכל הקרבנות, מצטרפים זה עם זה. כגון: האוכל חצי זית פיגול מעולה וחצי זית פיגול משלמים, חייב כרת, כדין אוכל כזית פיגול.

וכן כל הנותרים⁽⁵⁷³⁾, מצטרפין זה עם זה.

ולקמן בגמרא [יו ב] יבואר, שפיגול נותר

שקנו אותם מעם הארץ החשוד שאינו מעשר את פירותיו נקרא "דמאי". וחכמים תיקנו שהקונה יעשרם, והלוי יפריש תרומת מעשר מהמעשר] והחלה, והביכורים, כל אלו מצטרפין זה עם זה, מפני שכולם נקראים "תרומה" והם כולם איסור אחד, כמו שיבואר בגמרא.

ולאזה דין מצטרפים?

לאסור, אם נפלו פירות ממינים אלו לתוך חולין, ואין בחולין מאה נגד כולן, למרות שיש מאה חולין נגד כל מין ומין שבתערובת, מצטרפים כולם לאסור את החולין, כדין תרומה שאינה בטילה, אלא אם יש מאה בחולין נגד התרומה⁽⁵⁶⁹⁾ וכן אם נפל בתבשיל של חולין, ואין בחולין ששים נגד כל המינים יחד⁽⁵⁷⁰⁾.

וכן אם נפל שאור ממינים אלו לתוך עיסה

570. תפארת ישראל.

571. פירוש המיוחס לרש"י.

572. כן כתבו רבינו עובדיה והתפארת ישראל. אבל המיוחס לרש"י כתב שמצטרפין לשיעור פרוטה. וכתב הרש"ש שהוא תלוי במחלוקת אבא שאול וחכמים במסכת פסחים [לב ב]. ועיין מנחת חינוך [מצוה רפא].

573. כתבו התוס' [זבחים קט א], שלכן לא אמרה המשנה "כל הטמאים מצטרפין זה עם זה", אף שהדין הוא שמצטרפין, מפני שאז היה במשמע שגם "כל הטמאים" דהיינו: שרץ נבילה ובשר המת מצטרפין לטמאות, והאמת שאינם מצטרפין, כיון שאין שיעורן וטומאתן שוה, כמבואר לקמן [יו ב].

משנה א] ובמסכת בבא מציעא [פרק דמשנה ה] מאריך לבאר, על פי הגמרא, שמשנתנו היא בשיטת רבי מאיר הסובר ש"חכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה", לפיכך מצטרף תרומת מעשר של דמאי לשאר התרומות.

ועיין שם שמקשה על פסקי הרמב"ם, שבהלכות מאכלות אסורות [פרק טו הלכה יז] השמיט הרמב"ם לתרומת מעשר של דמאי, מפני שלא פסק כרבי מאיר. ואילו בהלכות תרומות [פרק י] פסק כרבי מאיר.

ועיין באור חדש [בבא מציעא] ובתוס' אנשי שם [ערלה] המביאים שהרמב"ם עצמו במקום שלישי [פרק ט"ו מהלכות תרומות הלכה כ"א] ביאר היטב את דרכו. ועיין.

ועיין בקרן אורה.

569. רבינו עובדיה ערלה [פרק ב משנה א].

וטמא מצטרפין זה עם זה.

האוכל כזית נבילה, לוקה.

ועוד הלכה יש בנבלה, שהיא אב הטומאה, ומטמאת כלים אוכלין ומשקין במגע, ומטמאת אדם אף במשא.

טומאת נבילה, היא גם בנבלת בהמה או חיה טמאה [אפילו נשחטה כראוי].

כל הנבלות, מצטרפין זו עם זו, לשיעור כזית. והיינו, חצי כזית נבילה מבהמה זו וחצי כזית מבהמה אחרת, מצטרפין. ובגמרא יבואר, אם מצטרפין לגבי טומאת נבילות בלבד, או שמצטרפין גם לחיוב מלקות כל אכילת נבילה.

האוכל כזית מן השרץ, לוקה, ואינו מטמא. במה דברים אמורים? בשאר השרצים, כגון הצפרדע הנחש והעקרב. אבל שמונה שרצים האמורין בתורה [ויקרא יא] כמו החולד והעכבר והצב, נוסף על איסור אכילה הם גם מטמאים [אדם וכלים, אוכלים ומשקין] במגע ולא במשא. ושיעורם לטמא, הוא בכעדשה.

וכל השרצים (575), מצטרפין זה עם זה. כלומר, שאר השרצים מצטרפין לשיעור כזית להתחייב מלקות על אכילתן. ושמונת השרצים מצטרפין לשיעור כעדשה לטמא טומאת שרצים. וכן להתחייב מלקות להאוכלן.

גמרא:

שנינו במשנה: כל הנבלות מצטרפין זה עם זה.

גמרא:

הגמרא מבארת הטעם שחלה וביכורים מצטרפין לתרומה.

מאי טעמא?

כולהו, כל אלו, איקרו, נקראים "תרומה".

גבי חלה, כתיב [במדבר טו] **"ראשית עריפותיכם חלה תרימו תרומה"**.

ביכורים (574) נמי איקרו תרומה. דתניא, שנינו ברייתא: אמרה התורה [דברים יב] "לא תוכל לאכול בשעריך... ותרומת ירך", ודרשו חכמים: **אלו ביכורים,** שאסור לאוכלם אכילת שערים, דהיינו חוץ לירושלים. ו"ירך", היינו ביכורים, שנאמר בפרשת ביכורים [דברים כו] "ולקח הכהן הטנא מירך".

הרי שהתורה קראתו לביכורים "תרומה".

אבל אינך, שאר אלו שנשנתנו במשנה: תרומה, תרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי, **לא צריכא,** לא צריך לפרש מדוע מצטרפין, שהרי דבר פשוט הוא, שהם נקראים תרומה.

מתניתין:

המשנה ממשיכה בענין צירוף איסורים.

נבלה, מצטרפות הטהורות בפני עצמן. ואם אכל חצי כזית נבלה מבהמה וחיה טהורה זו עם חצי כזית מבהמה וחיה טהורה אחרת, לוקה על איסור אכילת נבילה.

וטמאות בפני עצמן. ואם אכל חצי כזית מבהמה וחיה טמאה אחת עם חצי כזית מבהמה וחיה טמאה אחרת, לוקה על איסור אכילת בהמה טמאה.

אבל אם אכל חצי כזית בהמה טהורה עם חצי כזית מבהמה טמאה, אינו לוקה. ואין חצי כזית הטמאה מצטרף, כי אינה אסורה כלל באיסור נבלות.

ופשוט, שאין איסור אכילת נבלה מצטרף עם איסור אכילת בהמה טמאה, מפני שדין צירוף הוא בשני חלקי איסור ["שם"] אחד, ולא בשני איסורים שונים.

אמר רב:

לא שנו, מה ששנתה המשנה "כל הנבילות", טז-א ומשמע שבהמות טמאות מצטרפות עם בהמות טהורות, **אלא** צירוף לענין **טומאה**. **אבל לענין איסור אכילה**, לא "כל הנבילות" מצטרפין, **אלא**: **טהורין** מצטרפין **בפני עצמן** ללקות על לאו של נבילה, **וטמאין בפני עצמן**, ללקות על הלאו של אכילת בהמה טמאה. ולא משום איסור נבילה, כי אין איסור נבילה חל על איסור בהמה טמאה (576).

ולוי אמר: **אפילו לאכילה נמי מצטרפין**, כי לדעתו, חל איסור נבילה על איסור בהמה

הגמרא דנה, אם מצטרפין לענין טומאת נבלות בלבד, או שמצטרפין גם לענין אכילה.

כלומר, לגבי טומאת נבלות אמרה התורה [שם] "וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנוגע בנבלתה יטמא עד הערב". ודרשו חכמים [חולין ע ב עא א] שגם נבלת בהמה טמאה, מטמאה.

הילכך, לגבי דין טומאת נבלות, אין הבדל בין נבלת בהמה טהורה לנבלת בהמה טמאה, וכולם מטמאים. וכיון שכולם מטמאים וכולם שיעורם בכזית, כולם מצטרפין.

אבל, לגבי איסור אכילה, יש מקום לומר שעל נבלת בהמה טמאה, לא לוקין משום איסור נבלה, אלא משום איסור אכילת בהמה טמאה בלבד.

והטעם, מפני שכיון שהבהמה אסורה מכבר באיסור אכילת "בהמה טמאה", לא חל עליה במיתתה איסור "נבלה". לפי ש"אין איסור חל על איסור".

ורק בהמות טהורות נאסרים במיתתם משום איסור נבלה.

נמצא, שלפי דעה זו, מה שאמרה המשנה שהנבלות מצטרפות, היינו כל הנבלות, מבהמות טמאות ומבהמות טהורות, מצטרפות לשיעור כזית לגבי טומאת נבלות.

ואילו לגבי חיוב מלקות על איסור אכילת

"חצי שיעור מותר מן התורה", למה לא יחול איסור נבילה על איסור בהמה טמאה. כי, לדעת

576. איסור חל על איסור בחצי שיעור הקשה הקרן אורה, למאן דאמר [יומא עג ב]